

Tiraspolul recidivează, peste 5.000 de fermieri din Dubăsari riscă să piardă producția agricolă

Ș
t
e
f
a
n
D
r
i
g
a
,
d
i
r
e
c

tor Agro-Tiras SRL, Molovata Nouă. Foto: OSCE

Regimul ilegal de la Tiraspol a amenințat din nou că va interzice din 1 iulie curent accesul fermierilor la terenurile agricole amplasate dincolo de șoseaua Camenca-Tiraspol. Administrația de facto șantajează astfel autoritățile constituționale ale Republicii Moldova pentru a obține importul produselor petroliere prin punctul Novosavițkaia-Cuciurgan.

Tiraspolul amenință, din nou, să blocheze, [începând 1 iulie](#), accesul fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile lor situate la est de șoseaua Camenca-Tiraspol.

Conform informațiilor oferite de Biroul Politici de Reintegrare al Republicii Moldova, dincolo de șoseaua Camenca-Tiraspol, sunt situate peste 9.544 de hectare de pământ ale locuitorilor din Molovata Nouă, Cocieri, Coșnița, Doroțcaia și Pârâta. Din acestea, 6.500 de hectare au destinație agricolă și aparțin unui număr de peste 5.000 de proprietari.

Astăzi, aceste terenuri sunt lucrate de 24 de societăți cu răspundere limitată, 27 de gospodării țărănești și 13 persoane fizice. Trebuie menționat faptul că pentru locuitorii acestor localități, terenurile deținute sau arendate sunt principala lor sursă de venit.

Amenințarea Tiraspolului de a bloca accesul la terenurile sătenilor din raionul Dubăsari este folosită de fiecare dată atunci când acesta dorește să obțină ceva în schimb. Prima dată, reprezentanții regimului ilegal au interzis accesul liber spre terenuri în 2004-2006, iar a doua oară în 2014-2018.

Atât în 2006, cât și în 2018, problema a fost soluționată provizoriu, prin stabilirea unui mecanism care prevedea emiterea unor certificate de către administrația de facto din Dubăsari în baza cărora fermierii au avut acces la propriile terenuri.

Refuzul Tiraspolului de a permite proprietarilor și societăților agricole să își lucreze terenurile în perioada 2004-2006 și 2014-2018 a provocat pierderi imense, în special societăților agricole.

Unele au falimentat din cauza datoriilor, iar Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să achite proprietarilor de pământ între 2014 și 2018 compensații parțiale și plăți de suport în valoare de aproape 52 milioane de lei.

Prejudiciile suportate de fermieri și agenți economici după 30 iunie pot fi din nou suportate din bugetul de stat al Republicii Moldova.

Noul pretext al Tiraspolului: dosarele penale ale „funcționarilor transnistreni”

De această dată, Tiraspolul invocă restricționarea accesului fermierilor deoarece Chișinăul a încălcat prevederile deciziei protocolare din 2017 privind aplicarea mecanismului stabilit în 2006.

Mai exact, este vorba de angajamentul Chișinăului să inițieze proceduri de a revedea situația cauzelor penale pornite în privința unor funcționari și oameni de afaceri din stânga Nistrului, pentru blocarea de către aceștia a accesului fermierilor la terenuri în 2014.

Majoritatea fermierilor contactați de reporterul Centrului de Investigații Jurnalistice din Moldova au declarat că știu despre decizia Tiraspolului, dar așteaptă să fie informați oficial de către Biroul Politici de Reintegrare al Republicii Moldova.

„Ei [reprezentanții Biroului Politice de Reintegrare – i.g.] nu ne-au spus nimic. Având preîntâmpinarea de la transnistreni, ei nu ne-au spus să nu lucrăm pământul sau să ne sistăm activitatea”, a afirmat Petru Nirca, președintele Asociației Producătorilor Agricoli Nistru-Cocieri.

„Nu avem nimic din partea Moldovei, poate se discută la nivel central. Agenții economici nu au fost preveniți”, a declarat primarul de Molovata Nouă, Oleg Gazea, șef al unei societăți agricole care cultivă 240 de hectare de pământ la nord-est de șoseaua Camenca-Tiraspol.

„Am auzit și noi despre acest anunț, dar nu a fost confirmat pe moment. Noi așteptăm să fim informați de Biroul Politici de Reintegrare”, a menționat fermierul Ștefan Driga.

Primarul de Doroțcaia, Valeriu Berzan, așteaptă să fie informat, de asemenea, oficial de Biroul Politici de Reintegrare. Trebuie subliniat că Doroțcaia este localitatea

cu cele mai multe terenuri agricole.

„Satul Doroțcaia are aproximativ 5.000 de hectare, din acestea 3.000 sunt cu destinație agricolă. 2.800 se află dincolo de șoseaua Camenca-Tiraspol. Dacă ne iau ăștia [Tiraspolul – i.g.] accesul, ne-am prăpădit... Cinci agenți economici mari lucrează pământul localității”, a precizat Valeriu Berzan.

Fermierii așteaptă să fie informați de Chișinău

Șeful Direcției Agricultură și Cadastru al Consiliului Raional Dubăsari, cu sediul în satul Coșnița, Sergiu Guvir, știe despre o așa-numită hotărâre a Tiraspolului din decembrie 2021 cu privire la limitarea accesului la terenurile din localitățile din Dubăsari.

„Am informat agenții economici și, în baza unui demers al acestora, am informat toate instituțiile. Noi ne-am făcut toate obligațiile”, a spus Guvir, subliniind că fermierii au lucrat terenurile, dar nu se știe dacă vor avea acces după 30 iunie.

Din 29 decembrie 2021, ziua în care Tiraspolul și-a anunțat decizia, și până în prezent, proprietarii societăților agricole au avut mai multe întrevederi cu reprezentanții Biroului Politici de Reintegrare în cadrul cărora i-au informat despre pericolul limitării accesului la terenurile lor.

„În martie, când trebuia să decidem dacă lucrăm sau nu pământul, am întrebat vicepremierul pentru Reintegrare, dl Serebrian, ce să facem? Dar nu ne-a spus nimic, să lucrăm terenurile sau nu?”, relatează Petru Nirca din Cocieri, localitate care are 1.800 de hectare dincolo de șoseaua Camenca-Tiraspol.

În același timp, fermierul spune că nu putea să nu lucreze pământul deoarece lucrările agricole începuseră în toamnă.

„Avem credite la bănci din anii precedenți. În martie curent, terenurile erau practic lucrate, erau arate și semănate. Ce era de cheltuit a fost cheltuit. Noi nu am fost în situația să alegem ceva. Toți fermierii am decis să mergem înainte”, a adăugat Nirca.

Subiectul cel mai sensibil

Ștefan Driga, fermierul care apare în imaginile unui material video publicat de OSCE despre presupusele realizări ale organizației în 2018, este convins că Guvernul Republicii Moldova va rezolva problema în caz contrar „e nevoie mare”.

„Am băgat bani în tehnică, am contractat credite. Mi-am luat o combină nouă și mă duc să iau un alt credit de 3 milioane. Mă pregătesc pentru recoltă, am 150 de hectare de grâu”, a spus el, susținând că nu are de gând să renunțe la acest pământ.

„A fost dl Bolea [Vladimir Bolea, deputat PAS, președintele Comisiei agricultură și industrie alimentară – i.g.] și ne-a spus să nu băgăm bani [în aceste terenuri – i.g.], căci vă asumați riscuri... Eu nu sunt de acord cu dl Bolea... Astea sunt pământurile noastre, riscul este risc, dar statul trebuie să rezolve problema”, a opinat Driga.

Parlamentarul Vladimir Bolea și-a asumat aceste declarații, detaliind că le-a făcut în contextul în care fermierii au denunțat pierderile pe care le-au avut din cauza obstacolelor create de regimul ilegal.

„Absolut, corect, pentru că nu poți să cheltuiești bani fără să știi dacă vei strânge sau nu recolta. Puterea constituțională din Republica Moldova nu are niciun fel de pârghii de influență asupra acestei regiuni”, a declarat parlamentarul, relevând că „a fost corect și sincer cu oamenii” și „nu s-a dat în spectacol”.

Directorul executiv al Asociației Promo-LEX, Ion Manole, regretă declarațiile deputatului Bolea în contextul

hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), care trebuie cunoscute și respectate în primul rând de către autoritățile constituționale.

„Nu sunt de acord că Republica Moldova nu are pârghii să influențeze situația. Dimpotrivă, are obligații față de proprietarii de terenuri, pornind de la obligația pozitivă a statului. Acesta oferă garanții, iar cetățenii achită taxe și impozite. În momentul în care statul este incapabil sau nu reușește să garanteze tuturor fermierilor aceleași drepturi, Guvernul compensează prejudiciile fermierilor din Dubăsari”.

Soarta dosarelor nu poate să fie negociată

Biroul Politici de Reintegrare admite „incertitudini” legate de anunțul Tiraspolului precum că din 30 iunie 2022 va înceta termenul de acțiune al Deciziei protocolare din 25.11.2017 și, în eventualitatea punerii în aplicare a acestei intenții, autoritățile Republicii Moldova vor fi nevoite să intervină cu „măsuri de răspuns”.

„Biroul Politici de Reintegrare [...] a informat opinia publică, a sesizat actorii formatului de negocieri „5+2” și partenerii externi relevanți cu solicitarea de a interveni prompt în soluționarea pozitivă a acesteia”, se menționează într-un răspuns al Biroului.

Instituția a confirmat că intenția Tiraspolului este motivată de problema cauzelor penale în care figurează responsabili de provocarea crizei terenurilor agricole din 2014.

„Această dimensiune ține de competența exclusivă a organelor de drept abilitate prin lege și excedă mandatul autorităților guvernamentale”, se mai precizează în același răspuns al Biroului.

Într-adevăr, în cadrul Procuraturii Dubăsari, cu sediul la Ustia, au fost deschise dosare pe numele persoanelor implicate în blocarea accesului fermierilor la pământul lor.

Numai că, potrivit unei angajate a acestei procuraturi, dosarele cu pricina „au fost suspendate”, iar procurorul responsabil de caz, Viorel Beiu, deține în prezent interimatul funcției de adjunct al procurorului-șef al Procuraturii municipiului Chișinău.

„Cât am activat eu acolo, au fost conexe vreo șase dosare. Ultimul a fost pornit în 2018 și a fost conexasat la cel din 2014”, a declarat procurorul Beiu, evocând faptul că sătenii din raionul Dubăsari au obținut acces la terenurile lor în 1 august 2018.

Potrivit lui Ion Manole, „cauzele penale nu pot fi în niciun caz subiect al negocierilor politice, intentarea și examinarea acestora este competența exclusivă a organelor de drept. Acest aspect este un principiu fundamental al unei societăți democratice și al unui stat de drept”.

Ce vrea de fapt gruparea de la Tiraspol

Toți fermierii contactați se consideră ostatici regimului ilegal sau „o monedă de schimb” între Tiraspol și Chișinău.

Parlamentarul Vladimir Bolea a explicat că, de fapt, chestiunea proprietarilor terenurilor amplasate dincolo de șoseaua Camenca-Tiraspol comportă două elemente: accesul însuși pentru acești oameni la proprietățile lor și importurile produselor petroliere în stânga Nistrului.

În 2016, Guvernul Filip a adoptat o hotărâre prin care s-a permis, cu titlu provizoriu, vămuirea produselor petroliere introduse prin punctul de trecere al frontierei Novosavițkaia-Cuciurgan, la postul vamal Bender-2 A.

Deși punctul Cuciurgan este închis din 28 februarie curent din cauza războiului din Ucraina, agenții economici din regiunea transnistreană au insistat pe extinderea hotărârii prin care să li se permită importul de produse petroliere prin acest punct al frontierei.

Astfel, pe platforma guvernamentală Particip.gov.md, a fost publicat recent [un proiect de hotărâre](#). Acesta prevede permisiunea agenților economici înregistrați/neînregistrați la Agenția Servicii Publice să traverseze punctele de trecere a frontierei de stat Pervomaisk–Cuciurgan, Goianul Nou–Platonovo și Novosavițkoe–Cuciurgan pentru efectuarea procedurilor de vămuire a mărfurilor, fără perceperea drepturilor de import sau export, fără aplicarea măsurilor de politică economică, prohibițiilor, cu condiția rămânerii mărfurilor pe teritoriul necontrolat de către organele constituționale.

Responsabila de acest proiect de decizie, consultanta principală în cadrul Direcției politici fiscale și vamale, Gangur Olesea, a declarat reporterului Centrului de Investigații Jurnalistice că Tiraspolul insistă pe această decizie în eventualitatea reluării circulației prin Cuciurgan.

Soluția identificată de OSCE, Chișinău și Tiraspol

[Pe 1 august 2018](#), în urma negocierilor, s-a ajuns la reactivarea mecanismului instituit în 2006, despre care am menționat mai sus.

Administrația raională Dubăsari, aflată sub controlul Tiraspolului, a oferit certificate valabile pentru 20 de ani pentru cei 40 de agenți economici ce vor prelucra terenurile arendate de la localnici.

Doar că această soluție contravine legislației naționale. Deși autoritățile constituționale de la Chișinău au recunoscut drepturile de proprietate ale locuitorilor raionului Dubăsari asupra terenurilor, societățile agricole/ proprietarii sunt forțați să accepte certificatele impuse de regimul secesionist de la Tiraspol, cu acceptul autorităților constituționale.

Regimul separatist de la Tiraspol consideră cele nouă localități ale raionului Dubăsari rămase sub jurisdicția Chișinăului drept „teritorii aflate temporar sub ocupația/controlul R. Moldova”. Această declarație este

propagată intens de posturile locale de TV sau radio, inclusiv în timp de criză.

„Așa-numitul Mecanism din anul 2006 într-adevăr oferă acces la terenurile agricole aflate după șoseaua Camenca-Tiraspol, însă este unul condiționat. Astfel, eforturile instituțiilor constituționale, precum și al celor internaționale urmează a fi îndreptate spre asigurarea accesului necondiționat la aceste terenuri, așa cum stabilește Înalta Curte”, a precizat avocatul Pavel Cazacu.

Hotărârile CEDO în cazul proprietarilor de terenuri din Dubăsari

Actualmente, există două hotărâri ale CEDO, prin care a fost constatată încălcarea dreptului la proprietate în privința fermierilor din raionul Dubăsari ca urmare a restricțiilor nejustificate aplicate de către regimul de la Tiraspol în perioada anilor 2004-2006.

La 17 iulie 2018 și 18 februarie 2020, CEDO a pronunțat hotărâri în cauzele [Sandu și alții](#) și [Oprea și alții](#), ambele împotriva Republicii Moldova și a Federației Ruse.

Cauza Sandu este cea mai numeroasă cauză din istoria Curții, cu 1.649 de reclamanți, exceptând cauzele interstatale.

Avocatul Promo-LEX, Pavel Cazacu, susține că, chiar dacă în ambele hotărâri, doar Federația Rusă a fost recunoscută vinovată, acest aspect nu absolvă Guvernul Republicii Moldova de răspundere.

„Amenințările repetate provenite de la Tiraspol cu privire la restricționarea accesului la terenurile agricole are la bază două fenomene distincte: ignorarea constatărilor hotărârilor CEDO și impunitatea. Nu este clar de ce după două hotărâri CEDO în care se constată ilegalitatea acțiunilor reprezentanților regimului de la Tiraspol, nimeni nu a fost încă sancționat”, a subliniat el.

Mai mult, avocatul insistă ca orice negociere politică între Chișinău și Tiraspol trebuie să aibă ca reper constatările CEDO: „În caz contrar, admitem și încurajăm neexecutarea hotărârilor CEDO, situație ce contravine principiilor unei societăți democratice”.

Acest articol a fost realizat în cadrul proiectului „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED). Punctele de vedere exprimate în articol reflectă opinia și poziția autorilor și nu reflectă neapărat opinia și poziția National Endowment for Democracy (NED).